

МЕДИЦИНСКО СПИСАНИЕ

ИЗДАВА

ВАРНЕНСКОТО МЕДИЦИНСКО ДРУЖЕСТВО

ИЗЛІЗА на 1, 10 и 20 число сѣки мѣсець.

ЦѢНАТА ЗА ГОДИНА

Въ България 8 лева
„ странство 8¹/₂ „ златни

ПОДПИСКИ СЕ ПРИЕМАТЪ

въ

РЕДАКЦИЈАТА НА „М. СПИСАНИЕ“
ВАРНА.

Съдържание: Игйна на кожата. Дрѣхи. Бани. — Протоколъ отъ засѣданието на Варненското Медицинско Дружество. — Наставления и мѣрки, какъ да се пазятъ хората отъ холера. — Лѣкуванието на коклюша (кюгаджа). — Изъ селската игиена. — Обявление.

Игиена на кожата. Дрѣхи. Бани.*)

Дрѣхитѣ могатъ да служатъ като причина на много болѣсти. Описани са случаи на изринване краката отъ чорапи, тъй също изринване и по тѣлото; причината на това е била боята, съ която са били боядисани чорапитѣ и въобще материтѣ, отъ които са били направени дрѣхитѣ. Твърдѣ вредителни бои са зеленитѣ, защото тѣ съдържатъ мишеморка; дрѣхитѣ направени отъ таква материи са вредителни, не само за онѣзи, които ги носятъ, но тѣ вредятъ даже и на шивачитѣ, които твърдѣ често страдатъ отъ сърбелъ и изринване на рѣцѣтъ. Най-вредителни за здравието са вехтитѣ дрѣхи, като носители на разни заразителни, прилепчиви болѣсти, напр. баба шарка, брусница, лещенка, особено холерата. На много мѣста населението има обикновение да подарява на бѣдни дѣца,

*) Продължение отъ книжка дванадесета буква б.

дрѣхитѣ на умрѣлитѣ дѣца отъ прплечива болѣсть или пѣкъ оставятъ да ги носятъ другитѣ въ семейството дѣца; отъ такова благодѣяние въ първий случай и отъ скѣпотнята въ втория гинатъ по нашето незнание сума дѣца. Най-доброто въ такива случаи трѣбва да се вардимъ да купуваме вехти дрѣхи въобще; но разумѣва се, тамъ гдѣто има бѣдностъ, тамъ проповѣдванието на пгнената си остава на праздно — въ такива случаи да се вардимъ да не купуваме дрѣхи отъ дѣца умрѣли отъ нѣкоя заразителна болѣсть. Такива дрѣхи могатъ да се направятъ безвредни, ако се дезинфектиратъ. обезвредятъ; това може да стане чрезъ мияние дрѣхитѣ съ вещества които унищожаватъ вредителнитѣ начала на заразителнитѣ болѣсти, или пѣкъ да се варятъ въ врѣла вода. Но при все това ний никоѣ пжтъ не можемъ да бждемъ напълно увѣрени, че дѣйстви-телно дрѣхата е станала безвредна.

За банитѣ. Въ началото ний бѣхме казали, че кожата служи за регулиране, уравновѣсване температурата на нашето тѣло до постоянна височина; за тази цѣль до извѣстна степенъ ни служатъ дрѣхитѣ. Освѣнитъ това кожата служи за завардване лежащитѣ подъ нея крѣхки органи, служи и за отдѣленне изъ тѣлото непотрѣбнитѣ вещества било тѣ въ видѣ на жидкости или въ видѣ на газове. Извѣстно е, че кожата до извѣстна степенъ помага на бѣлѣтѣ дробове, т. е. служи като допълнителенъ органъ на джханието. Кожата служи и като органъ на осязанието пипанието т. е. като допълнителенъ органъ и на зрѣнието; благодарение на това ний знаемъ много такива свойства на окръжающитѣ насъ предмети, които само чрезъ зрѣ-нието никога не бихме могли да узнаемъ. Отъ всичко това се вижда, че кожата е единъ отъ важнитѣ органи на на-шето тѣло, занемарението на който може да ни коштува доста скѣпо. За доброто съдържание на кожата т. е. за да може тя нормално да функционира, да си върши всичкитѣ онѣзи обязанности които ѣ налага нашето тѣло, изисква

се не само кожата чисто да се съдържа, но по нѣви органи, които се намиратъ въ кожата да се държатъ въ добро състояние.

Нѣма съмнѣние, че преди всичко трѣбва да се обръща внимание върху чистотата на кожата. Презъ кожата постоянно преминава въ малко или голѣмо количество жидкостъ въ видъ на потъ; въ единъ случай пота е твърдъ малкъ и по причина че той постоянно се испарява, ний не го забѣлѣваме; въ други случаи, пота се отдѣля въ такова голѣмо количество — болния тѣй силно се испотява напр. при трѣската или при свършване на тежката болѣсть, щото той не може да се испари. Въ пота се намиратъ освѣнъ водата, различни други вещества, които като не могатъ да се испарятъ, отцѣждатъ се върху кожата и дрѣхитѣ; тѣзи вещества се размѣсватъ съ праха на въздуха и дрѣхитѣ, всичкото това оцапва нашата кожа и дрѣхи. Отъ тука излиза, че дрѣхитѣ трѣбва често да се промѣняватъ и да се миятъ, а тѣй също трѣбва да се мие и нашата кожа. Освѣнъ че кожата става мръсна отъ постояннитѣ отдѣления, които ставатъ презъ нея, тя може да се изрине въ нѣкои случаи особено въ такива мѣста, гдѣто членовѣтъ се сгъватъ и се триятъ единъ о други, или гдѣто има жлѣзди (слезни), които отдѣлятъ отъ себе си мазъ напр. мишницитѣ, кжсцитѣ, краката и пр. Въ тѣзи мѣста се събира мазъ отъ жлѣздитѣ, отъ постоянната топлина тази мазъ се разлага и образува различни киселини които разядатъ кожата. Освѣнъ тѣзи послѣдствия на нечистотията, послѣдствия, които непосредствено вредятъ на самата кожа, тѣзи нечистотии като се отлагатъ на кожата, затварятъ поритѣ на кожата, съ това тѣ пречатъ на кожнитѣ функции, отправления: кожата губи своята чувствителностъ къмъ измѣненіята на температурата на външния въздухъ, слѣдователно регулираніето на температурата на нашето тѣло твърдѣ ослабва. Нечистотията на кожата е една отъ най-главнитѣ причини на много

кожни болѣсти, най-много у дѣцата: различни пришки, струпеи, келъ по главата, пришки по лицето (мундарлжкъ), на ушитѣ и брадата са нищо друго освѣнъ слѣдствие на нечистото съдържание на дѣцата; за нещастие на дѣцата съществува въ населението грубъ и глупавъ предразсѣдкъ, че ако се лѣкуватъ тѣзи мундарлжци, тогава тѣ щѣли да минатъ вжтрѣ въ тѣлото, това суевѣрие се простира до тамъ щото запрещаватъ да миятъ дѣцата съ такива болѣсти, а камо ли да ги лѣкуватъ. Въ онѣзи класове на обществото гдѣто това суевѣрие е отдавна хвърлено, гдѣто държатъ дѣцата си постоянно чисто тамъ е мжчно да видишъ дѣте съ такива мржсотии по лицето, които вселяватъ въ чловѣка отвращение. *Слѣдователно положително необходимо е чистото промѣняване на дрѣхитѣ и чистото съдържание на кожата*, съ други думи, мнението, чистото съдържание на кожата служи за предвардване отъ различни кожни болѣсти.

Мнението освѣнъ това има и други не по малки значения за тѣлото. Подъ влияние на студената вода крѣвоноснитѣ ссждове на кожата се стягатъ, обема имъ става по-малкъ, по причина на това по-голѣмата частъ отъ крѣвта избѣгва отъ кожата и отива въ ссждоветѣ на вжтрѣшнитѣ органи; ако влиянието на студената вода се продължава късо време, кожнитѣ ссждове начеватъ малко по малко да се расширочаватъ и топлата крѣвъ отъ вжтрѣшнитѣ органи малко по малко се връща въ кожата, която се стопля. Такова дѣйствиe на водата прави крѣвообращението по силно. отправленията на организма ставатъ по-дѣятелни, човѣка се осѣща добъръ и веселъ. Но ако това дѣйствиe бжде продължително, крѣвта малко по малко начева да остава все повече и повече, кожата тоже истива, а тѣй като ссждоветѣ се стягатъ повече и повече то и студената крѣвъ отива къмъ вжтрѣшнитѣ органи, студенината отива все по на вжтрѣ догдѣ цѣлия организмъ истине. Разумѣва се че има хора, които отъ твърдѣ малкъ студъ истиватъ, то-

газъ когато други и отъ по-голѣмъ студъ не имъ е нищо. За това трѣбва да приучимъ тѣлото си да пренася до извѣстна степенъ силнитѣ промѣнения на температурата. Това може да стане чрезъ постоянно приучаванне на кожата къмъ студа, като начнемъ да се миемъ или натриваме съ все повече студена вода; това миене или триене съ кърпи намокрени въ студена вода, трѣбва да става постепенно. Съ такава една постепенность ний можемъ да се научимъ да претърпяваме и, до нѣкъдѣ, не чувствуваме силнитѣ промѣнения на температурата на вънкашний въздухъ. Но съ това ний не трѣбва да минаваме границата, да не прекаляваме, защото тогава ний рискуваме да изгубимъ всѣка чувствителность къмъ температурнитѣ промѣнения: нашата кожа винаги трѣбва да бѣде чувствителна даже и къмъ малкитѣ промѣнения на температурата, тази чувствителность е часовия, тъй да кажемъ, който съобщава на нашето тѣло за външнитѣ измѣнения и съ това наедно му дава възможность у време да вземе мѣрки срѣщу това, защото ако да си бѣхме изгубили съ това и чувствителността си, тогава твърдѣ голѣми промѣнения въ температурата на вънкашний въздухъ трѣбва да се станали за да ги усѣтимъ, но тогава ще бѣде твърдѣ късно за нашето тѣло да се приспособи къмъ новото си положение. Ний трѣбва да се приучаваме да пренасяме, но не пѣкъ и да не чувствуваме, осѣщаме, промѣненията на температурата.

Вънкашнитѣ предмети дѣйствуватъ врѣхъ нашата кожа чрезъ раздражение чувствителнитѣ нерви, разположени въ кожата; отъ чувствителнитѣ нерви това възбужденне се предава на мозъка, а отъ тамъ то се предава на специалнитѣ нерви въ кожата, всичко зависи отъ характера на първоначалното възбужденне; ако се е изисквало движение, то възбуждението се предава на двигателнитѣ нерви. На чувствителнитѣ нерви на кожата вънкашнитѣ предмети дѣйствуватъ и съ своята температура и съ своя си химически съставъ. Това въ частность се отнася и къмъ во-

дата, която дѣйствува върхъ нашето тѣло както съ своята температура тъй и съ своя химически съставъ. Отъ тука произлиза, че води съ различна температура (топлина) и различенъ химически съставъ нѣма да дѣйствуватъ еднакво на нашата кожа а слѣдователно и нашия организмъ. Употрѣбленнето на тази или онази вода ще зависи слѣдователно отъ дѣйствието, което искаме. Въ катадневния си животъ здравия човѣкъ се ползува за миенне съ вода проста било тя отъ кладенецъ, чешма, рѣка или езеро и топла или студена, тъй като отъ това миенне се изисква човѣкъ само да се расхлади или омие. Миеннето съ студена вода лицето и ржцѣтъ всѣка заранъ ний правимъ съ цѣлъ да се расхладимъ и отчасти да се омиемъ. Това миенне трѣбва непременно да става съ студена вода, защото само тя може да ни расхлади; отистина топлата вода може по-добрѣ да ни измие, но не може и да ни расхлади, главната цѣлъ на миеннето всѣка заранъ. Забѣляжили сме, че по нѣкои мѣста у насъ обичатъ заранъ да се миятъ съ топла вода, особено зимно време; топлата вода зимно време може да бѣде положително вредителна: честото миенне съ топла вода прави кожата по-мекка нѣжна а слѣдователно наклонна къмъ истудяване.

Къмъ студената вода ний прибѣгваме въ време на лѣтните горѣщини, когато искаме да се расхладимъ. Тѣзи къпанія иматъ голѣмо значение за нашето здравие. Освѣнъ прохладата, подъ влияние на студената вода кръвообращението става по-бърже, съ това наедно отиравленията на органитѣ ставатъ по-бърже, по-дѣятелни, разнѣна на веществата се усиља, ний се осѣщаме добри, весели слѣдъ къпаннето. Подъ влияние на водата а въ сѣщо време и на опѣзи тѣлесни движения които ний правимъ въ водата, апетита, ицахъ за яденне, се усиља; такива хора обикновено напѣлняватъ. Дѣйствието на морските води е по-силно отъ прѣсната, тъй като давлението на морската вода върхъ нашето тѣло е по-голѣмо, освѣнъ това

и морските вълни произвеждатъ силно раздражение върху нервитѣ на кожата, а това го нѣма въ прѣената вода. Тука нѣма да говоримъ за специалнитѣ показания при къпанията въ морето или въобще въ студената вода, кога да се къпе човѣкъ, колко време да стои въ водата, за което вече се говори въ Медицинското Списание.*) Тука ще кажемъ само нѣколко думи за топлитѣ бани. Подъ влияние на високата температура въ топлитѣ бани, кръвта отъ вътрѣшнитѣ органи прилива къмъ кожата, която по причина на това твърдѣ се стопля. човѣкъ начева да се испотява; кира и въобще нечистотитѣ които се намиратъ по кожата омекнуватъ и съ миението съ сапунъ и търкание кожата тѣ се отдѣлятъ; съ това наедно и горния слой на кожата отпадна. По тази причина, кожата става гладка и нѣжна. Но многото сѣдяние твърдѣ силно уморява организма, докарва приливъ на кръвта къмъ главата, силно главоболне, което може да има най-лоши послѣдствия.

Тѣй като температурата на топлитѣ бани е винаги много по-висока отъ температурата на външния въздухъ, то твърдѣ лесно можемъ да истинемъ слѣдъ излизанието отъ банята; за това преди излизаннето необходимо е да се полѣемъ съ вода която постоянно да истудяваме малко по малко, като наливаме въ топлата вода все повече и повече студена вода. Бихме отбѣгнали много лоши послѣдствия на топлитѣ бани или по-добрѣ да кажа, послѣдствия на нашето незнание и немарливостъ, ако бихме слѣдвали аккуратно това просто правило.

Д-ръ С.

ПРОТОКОЛЪ № 4

*Отъ Засѣданieto на Варненското Медицинско Дружество
29 Ноември 1886 г.*

Присѣтствуваха членовѣтъ: Ивановъ, Дилева, Валенда, Панадопуло, Пюсюлюевъ и Севвовъ.

Четенiето протокола на миналото засѣданне се отложи до идущето засѣданне.

*) Медицинско Списание год. I стр. 42, 113 и 118.

Избраха се за членове на дружеството предложените въ миналото заседания докторите: Византиосъ, Стефановъ и Валинда-Синтъ.

Избра се за членъ въ редакционния комитетъ на медицинско списание Г. Д-ръ Н. Ивановъ.

Прочете се отношението на Варненското Градско Общинско Управление Но. 2160 отъ 27 Ноемврий 1886 г. до Г. Председателя на Медицинското дружество съ просба да свика заседание на дружеството, косто, предъ видъ слуховѣтъ за появяване холерата въ Търново да се произнесе, какви мѣрки трѣбва да се взематъ за предупреждение появяването холерата въ гр. Варна.

Преди всичко дружеството рѣши да се отнесе въ Търново до Г. Д-ръ Алекси Христовъ, членъ на дружеството съ прасба да го попита дѣйствително ли въ околността на Търново сѣществува холера и да даде подробни свѣдѣния.

Слѣдъ това Дружеството пристъпи къмъ предметъта си. Дружеството рѣши да разглѣда въпроса по-обширно — да рѣши за мѣрките не само по предупреждение появяване холерата но и слѣдъ появяването ѝ. За това въпроса се раздѣли на двѣ: 1) Какви мѣрки да се взематъ за предупреждение появяване холерата и 2) За мѣрките когато холерата се вече появи въ града.

Слѣдъ дълги дебати дружеството рѣши да прѣдложи слѣдующите мѣрки:

1) Да се дезинфектиратъ всичките вагони на желѣзнопътната линия.

2) Да се преглѣждатъ пътниците, които идатъ въ града по желѣзницата и по пътя отъ Добричъ и Балчикъ.

3) Да се помоли Правдииското Градско Общинско управление да вземе сѣщите мѣрки по отношение къмъ пътниците, които пристигатъ въ Правадия.

4) Да се наложи, щото съдържателите на гостилниците и хановѣтъ, да представятъ въ градското общ. управление всичките си ново-дошли пътници. Тѣй сѣщо се задължаватъ всичките домовладѣтели, въ къщите на които идватъ гости, да ги представятъ въ Общин. управление.

5) Ако се приближи холерата, хотелерите и съдържателите на хановѣтъ и всичките домовладѣтели да се задължаватъ за всѣки съмнителенъ случай немедленно да съобщаватъ въ Общ. управление.

6) Ако въ кой да е отъ поменатите горѣ случаи се намѣри нѣкоя малко съмнителенъ случай то тѣзи подозрителни хора да се отдѣлятъ въ особно помѣщение.

7) Градското общинско управление да усили персонала на метачите и комата за изнасяние на боклуците.

8) Боклуцитѣ всички да се изхвърлят на далечъ отъ града. Всичкитѣ же сѣществующи въ града боклуци да се изгорятъ или изнесатъ вѣнъ отъ града.

9) Обществениитѣ заходи, а тъй сѣщо и заходитѣ въ гостинициитѣ и хотелитѣ да се изпразнятъ и дезинфектиратъ съ карболова киселота, сачи-кѣбржесъ, хлоренъ кпречъ или простъ кпречъ.

10) Градското общинско управление да наложи щото всичкитѣ жители всѣкидневно да изнасятъ въ особенни сѣдѣщи боклуцитѣ отъ дворищата въ време, когато колата минаватъ, а не да ги разхвърлятъ по улицата.

11) Да се задѣжкатъ гражданитѣ незабавно да си почистятъ двороветѣ и кѣжитѣ и да почистятъ заходитѣ си часъ по-скоро.

12) Да се състави една санитарна коммисия, която да преглѣда града.

13) Да се удвои, даже утрои числото на санитарнитѣ коммисари, отъ които всѣкой строго да наблюдава по една частъ отъ града.

14) Градското общ. управление да се погрижи да достави необходимитѣ дезинфектирующи вещества, които да отпуща на състоятелнитѣ граждани на своитѣ цѣни, а на бѣднитѣ да ги отпуска безплатно.

15) Скотобойнитѣ да се държатъ въ голѣма чистота, да се дезинфектиратъ и въ всичко да се съобразяватъ съ правилата издадени за това.

16) Строго да се слѣди за чистотата на водата за пиење. Всичкитѣ води отъ самитѣ източници и до края да бѣдатъ затворени; незабавно да се затворятъ всичкитѣ маслаци и кюпкове, които са сега отворени въ много кѣщи.

17) Много водопроводи, които минаватъ близу до заходи, незабавно да се премѣстятъ по на далечъ.

18) Да се устрои най-строгъ надзоръ за качеството на млѣкото и виновниците които размѣсватъ въ млѣкото каквито и да било примѣси, да се преслѣдватъ по закона.

19) Тѣй сѣщо да се устрои строгъ надзоръ за чистотата на фурнитѣ и за качеството на водата съ която мѣсятъ хлѣбъ.

Колкото же до мѣрките които трѣбва да се взематъ когато холерата се вече появи въ града, то дружеството се присѣдинява и одобрява наставленията и мѣрките, изработени отъ търновскій мѣкарскій сѣвѣтъ. Тѣзи мѣрки и наставления са слѣдующитѣ :

Наставления и мѣрки какъ да се пазятъ хората отъ холера.

Заразата на холерата не се намира въ въздуха и нито пъкъ се разнася чрѣзъ него, а се намира въ бѣлвочитѣ и испражненията

(човѣшкитѣ нечистотии) на болнитѣ отъ холера и чрѣзъ тѣхъ нечистотии, болѣстѣта се распространява като се пипанне оцапаниа болѣнитѣ или неговитѣ дрѣхи, постилки, завивки, и други зацапани нѣща. Зарозата може да се распространи, ако бѣловчитѣ и испражненията на болния зацапватъ земята, стѣнитѣ, кѣщнитѣ сѣждове и другата по-кѣщнина, отъ гдѣто лѣсно може да попадне въ водата и храната и тѣй да зарази здравия човѣкъ. Твърдѣ лесно може да стане заразяванието и чрѣзъ претърсванието дрѣхитѣ на болния сѣщо и чрѣзъ прането имъ и отъ помията, ако тя или бѣловчитѣ и испражненията се плиснатъ на открито мѣсто въ кѣщи, на улицата, по полѣнитѣ или въ водитѣ. Ако бѣловчитѣ, испражненията, помиятѣ и пр. нечистотии се хвърлятъ въ нужникъ, заразата въ него се умножава и чрѣзъ общитѣ гиризи се появява и въ комшийскитѣ кѣщи и тѣхнитѣ нужници. Ако бѣловчитѣ, испражненията и пр. нечистотии на болния се хвърлятъ на земята, то при благоприятни обстоятелства, заразата се размножава въ това мѣсто и отъ тамъ лѣсно достига до водитѣ, а особѣнно до кладенцитѣ. Тѣзи благоприятни обстоятелства, за развитието на заразата въ земята са нечистотинитѣ, сѣщо и всѣ-каква тлѣста и влажна земя.

Когато върлува холера, най лѣсно се разболѣватъ отъ нея тѣзи хора, които не живѣятъ редовно, ядатъ мѣчносмыслателни бѣденета, приядатъ, припиватъ, не се миятъ, носятъ се нечисто, живѣятъ въ задушени кѣщи, и тѣзи, които се предаватъ на развратъ, а особѣнно лѣсно се разболѣватъ онии, които отъ нередовно живѣяние получаватъ сюррюлюкъ.

Распространението на болѣстѣта може да се спрѣ, ако се уничижи заразата, която се намира въ бѣловчитѣ и испражненията и на нѣщата, които са зацапани отъ тѣхъ. Най добро срѣдство за уничижение заразата е огъня, т. е. изгарянието. Дѣто пакъ това срѣдство не може да се употреби, препорѣчва се Карболова вода 5%, въ която се накисватъ зацапанитѣ нѣща и послѣ се варятъ нѣколко часа въ врѣла вода. Заради това препорѣчватъ се слѣдующитѣ мѣрки:

1). Градскитѣ и селски ѣмстове се задлѣжаватъ подъ страхъ на строго наказание най внимателно да слѣдатъ и щомъ узнаятъ за пръвъ холерический случай въ общината имъ да извѣстятъ незабавно съ особенъ човѣкъ Околийския Началникъ, който пакъ е длѣженъ въ сѣщата минута телеграфически да извѣстява надлѣжния лѣкаръ, за да се взематъ нужнитѣ мѣрки за ограничението на епидемията.

2). Щомъ доктора се увѣри, че въ града или селото има холера, незабавно заповѣда да се постави кордонъ отъ войска или

стражари, който да внимава, щото нищо да не се изнася отъ този градъ или село на вънъ, именно: животни, всеъкакакъвъ видъ храна дрѣхы и други нѣща, никой човѣкъ не трѣба да излиза отъ града или селото, нито пъкъ отъ вънъ да влизатъ тамъ хора отъ други села и градове, освѣнъ докторитѣ и служащитѣ (фелдшеритѣ).

3). Кмета на заразената мѣстность отъ холера е длъженъ да извѣстява незабавно за всеки разболѣвши се на доктора или фелдшара, които са тамъ или въ други нѣкой близки мѣстности.

4). Строго се запрѣтвява на здравитѣ да се събиратъ съ болнитѣ или съ тия, които наглѣдватъ болнитѣ. Всеки, който служи на болния или похване болния, или даже се допре до дрѣхитѣ на болния, трѣбва веднага да си омива ръцѣтѣ съ карболова вода 5⁰/₀.

5). Здравитѣ не бива да ядатъ и пиятъ въ къща, дѣло има болни; сжщо не трѣбва да употребяватъ храна и питие, изнесени отъ къщи, гдѣто има болни. Останалата храна отъ болнитѣ да се залива съ карболова вода 5⁰/₀ и се закопава или изгаря.

6). Около болния трѣбва да се държи най-голяма чистота. Статѣ да се провѣтриватъ. Кое то повръща или ходи повънъ болния, да се събира въ особенни гърнета или други съдове, въ които предварително трѣбва да се налива карболова вода 10⁰/₀, която ще имъ даде фелдшера, или ще си купятъ отъ мѣстната аптека, и послѣ това тия нечистотии да се изливатъ въ дълбока яма, която трѣбва да бжде заградена отъ вредъ за да не влизатъ тамъ ни хора, ни добитѣкъ, и, да бжде далеко отъ къщитѣ и водитѣ.

7). Когато болния при ходиенето повънъ и повръщаннето си оцана дрѣхитѣ, постѣлжитѣ, то трѣбва да се натопятъ въ карболова вода 5⁰/₀ гдѣто да стоятъ цѣли 12 часа послѣ да се варятъ въ вре-ла вода 2—3 часа и изсушатъ. Ако пода (дюшето) бжде лѣнскъ (патома), то да се некърти и прѣстѣта да се хвърли въ ямата, а некъртеното мѣсто да се полѣе съ карболова вода, а ако пода е дъс-ченъ, да се омие съ сжщата вода. Ако запапанитѣ дрѣхы или нѣща са малочѣнни, т. е. не са пѣкои сжщи, но добръ е да се изгорятъ.

Забѣлѣжка I. Строго се запрѣтвява мазаннето пода (дюше-мето) съ калъ, глина смѣсена съ лайна, въ време на епидемията, а мазаннето съ варъ трѣбва да става по-често.

Забѣлѣжка II. При поливането или размѣсването заразенитѣ нечистотии съ карболова вода 5⁰/₀, трѣбва да се внимава, щото тѣзи нечистотии да бждатъ по количеството си, не по-много отъ 2—3 пѣти отъ карболовата вода.

8). Въ споменатата яма, гдѣто ще хвърлятъ разнитѣ нечистотии отъ болнитѣ, да се налива карболова вода.

9). Трупa на умрѣлия нѣма да се кѣпе, а ще се обвива цѣлъ прѣзъ глава съ платно, намокрѣно съ горѣказаната вода и на часа да се погрѣбва.

10). При погрѣбението нѣма да се допущатъ хора, както въ кѣщи, тъй и на гроба, гдѣто ще става опѣванieto (т. е. на гроба).

11). Вѣщитѣ на умрѣлия ще се изгарятъ, а така сѣщо — и завивката и постилката. Ако тѣ са много скѣпи, то да се натомяватъ 12 часа въ карболова вода 5⁰/₁₀. послѣ това да се варятъ въ казанъ въ врѣмa вода 2—3 часа, а послѣ като изсѣхнатъ, да се оставятъ нѣколко недѣли да вѣтрятъ на сухо мѣсто.

12). Подиръ оздравяването или умиранието на болния, кашата трѣбва да се измѣте измѣе съ карболова вода, измаже много добрѣ и да се провѣтрява нѣколко дена, а всичкия смѣтъ, парцали и други вѣщи, съ които е мита, мазана и пр. кѣщата, да се изгорятъ. Сѣщото това ще трѣбва да стане въ всичкитѣ кѣщи, гдѣто до сега е имало болни или умрѣли, а така — и въ двороветѣ, гдѣто са ходили болни повънъ или повръщали да се ископае прѣсгѣта, полѣе съ карболова вода и хвърли въ ямата.

13). Всичкитѣ кладенци, които са около заразенитѣ кѣщи, или се намиратъ по ниско отъ тѣхъ кѣща, да се затварятъ и да не се допуска никому да пие или се мие, а така и добитѣка, догдѣто доктора не позволи. Прѣпорѣчва се изворна вода, която тече прѣзъ чисти мѣста.

14). Строго се запрѣтѣва около кладенцитѣ или чешмитѣ да се пере, мие, или хвърлятъ нѣкои нечистотии.

15). Прането въ веѣка кѣща, било тя здрава или болна, да става въ кѣщи, а помията и нечистотинитѣ да се изливатъ и закопаватъ въ ямата. Тя трѣбва да бѣдѣ заградена добрѣ и отъ горѣ затучена съ дѣски, или плочи, гдѣто до не могатъ да ходятъ хора или добитѣкъ, даже и кокошки. Ямата трѣбва да бѣде ископана далечъ на най ниското мѣсто на двора. Въ тая яма трѣбва да се влива карболова вода

16). Колкото нужници има въ селото, да се държатъ чисто и въ тѣхъ да се налива вода отъ сачи-кабрусъ, като се смѣта по 10 драма сачи-кабрусъ на день на единъ чловѣкъ и като се пази да не ходятъ въ тѣхъ болни хора, а тѣзи послѣднитѣ да ходятъ въ особни сѣдове — гърнета съ карболова вода, за които се каза по-горѣ. Нужницитѣ да не се пспразватъ въ време на епидемията. Запрѣтѣва се на здравитѣ да ходятъ въ нужници, гдѣто се ходили холерни болни, и въобще никой да не ходи въ чужди нужници.

17). Въ града или въ селото наврѣдъ да се държи голѣма чистота. Боклуцитѣ да се изнасятъ далеко отвънъ селолo, гдѣто нѣма

близо вода, като рѣка, бара, чешми, кладенци и др. и да се изгарятъ. Необходимо нужно е щото градоветъ и селата да бждатъ пречистени преди да се е била още появила холерата.

Забѣлѣжка: Особенно внимание трѣбва да се обръща върху чистотата на хлѣбарницитѣ а най много на *касанициитѣ* и другитѣ мѣста, гдѣто се продаватъ сурови нѣща за яденіе.

18. Запрѣтени са сбороветъ сѣденкитѣ и други голѣми събрания, както въ кръчмитѣ и кафенетата въ заразената мѣстность; така сѣщо и училищата се затварятъ.

19. Препорѣчва се на жителитѣ въ всичко умѣренъ животъ, напримѣръ: умѣренно да ядатъ, пиятъ и пр. и при това да не постватъ, но да ядатъ блажено ядене, добръ сварено или печено, като: мѣсо, кокошки и млѣко сварено. Много е вредително многото пиене ракия и вино. Въ заразенитѣ отъ холера мѣста вода трѣбва да се пие само отъ изворитѣ, а ако нѣма такава, може да се пие и кладенчова но прѣдварително да бжде преварена.

20). Препорѣчва се щото, който и да е щомъ се малко поразболѣе отъ нѣщо, особено отъ диарея (сюртюлюкъ), на часа да се обръща къмъ фелдшера или доктора въ селото.

21). Най-главното, което трѣбва да се знае е, че холерата се распространява отъ необеззаразенитѣ (не дезинфектирани) бѣловочи и испражнения на холернитѣ болни, когато тия нечистотии зацапатъ дрѣхитѣ и др. нѣща или попаднатъ въ водата и храната. Заради това най-много трѣбва да се пази да не би отъ тия нечистотии да се оцапатъ дрѣхитѣ, постилкитѣ и завивкитѣ или други нѣща или пѣкъ да попаднатъ въ водата или храната.

Тия наставления се изработени за Търновското окръжие. Отъ Търновския лѣкарски съвѣтъ.

Търново 20 Ноемврий 1886 г.

Вѣрно: Търновски Окрѣженъ Управителъ ДРАСОВЪ.

Изъ селската гигиена.

III. — Ж и л и щ е т о.

„Първото условие, което се изисква за чистотата на една кѣща, състои въ избора на мѣстото и на положението, върхъ което трѣбва да се постави едно частно жилище.

„Ние знаемъ добръ, че тия са обстоятелства въобще

независящи отъ волята, която опредѣлява жилището да бѣде на равнини, по край течението на една рѣка, въ една долина или въ една гора. Но, всѣкоги когато човѣкъ е свободенъ да избира мѣстоположението, трѣбва да има предъ видъ слѣдующитѣ бѣлъжки:

„*Поставянieto на къщата.* — Къщитѣ трѣбва да се поставятъ споредъ владѣющитѣ вѣтрове и слънцето. Въ нашитѣ умѣренни климати поставянieto лицето на къщата къмъ югъ, ако и да прави презъ нѣколкото мѣсеци топлината обезпокоителна, е въобще по-доброто поставяние отколкото ако да се изложеше на севѣръ. Едно смѣсено поставяние, т. е. на юго-истокъ, се предпочита; трѣбва всякога да се отбѣгва поставянieto къмъ юго-западъ, защото вѣтроветѣ които пдатъ въ Европа отъ къмъ тая страна, всякога биватъ претварени въ влага.

„*Избиранieto на мѣстото.* — Жилищата, които са направени връхъ възвишени мѣста, бѣообще са по здрави, стига, само тая възвишенность да не ги излага на вѣтроветѣ, но ако височината е значителна, тогава въпроса се измѣнява: разни причини, каквито намаляването (разредяването) на въздуха, понижаванieto на температурата, силнитѣ вѣтрове, могатъ да влияятъ връхъ здравieto и да правятъ опасно такова едно жилище за хора които страдатъ отъ хронически болѣсти на сърцето и на бѣлитѣ дробове. Тия причини даже могатъ да способствуватъ за развиванieto тия болѣсти въ хората, които се предрасположени. Дѣйствиетелно, връхъ всичката повърхность на нашето тѣло има единъ атмосферически натискъ отъ 15.000 килограмма. Прочес, колкото повече се качваме връхъ една гора, толкова атмосферическия натискъ намалява и не е чудно за дѣто нашето тѣло се влияе отъ това намалявание на натиска,

„Понѣкогашъ избиратъ за жилища малко или много широки долини поставени между могили или между гори. Тоя изборъ въобще не е сполучливъ, ако не закриля въ особенность жилищата, защото ако долинитѣ са широки,

отворени и изложени на силни течения на въздуха, тия долини дѣйствуватъ връхъ дихателнитѣ ни и кръвообращателни органи кжщо както би дѣйствували голѣмнитѣ възвишенности; ако напротивъ пакъ долинитѣ бждатъ тѣсни, затворени безъ да може да се подновява въздуха и влажни, тогава захваща да се развиватъ въ жителитѣ гуша (Goîtrez, болѣстъ въ която се развива предъ шията една голѣма надутостъ) и кретинизмъ*), както това се случавя на много мѣста въ Алпитѣ и въ гората Юра, тия болѣсти захващатъ да се изгубватъ отъ день на день, колкото повече нови жилища се построяватъ съ подобри igienически условия.

„Въ нѣкои страни като по край рѣката Лоора и въ Виена, правятъ подземни жилища въ туфа (въ мекокаменливия подземенъ слой); това положение е твърдѣ лошо за здравieto. Мжнотията промѣняването на въздуха е твърдѣ голѣма, недостатъчното провѣтриване и тамо дѣто слънцето не може никога да огрѣе, развиватъ се болѣститѣ: живеница, охтика и рахитизмъ.

„Ако се намираме близо до вода или до рѣка, благоразумно е да се построява жилището малко надалечъ отъ водата, и малко повисоко, ако е възможно, отъ повърхността на водата, за да не бждемъ постоянно обкржжени съ една атмосфера претварена съ влага.

„Когато се намираме близо до блатисти мѣста, то трѣба между кжщата и блатото да посадимъ дрвеса, които да спиратъ вредителнитѣ испарения, и освѣтъ това вратата и прозорицитѣ на кжщата трѣба да се намиратъ отъ измъпротивната страна на блатото.

Избора на почвата. — Тѣй като една влажна кжща е всякогди нездрава, то всякогди трѣба да се отбѣгва построяването кжща връхъ влажна почва. Ако нѣма възмож-

*) Кретинизмъ е състоянието на особенни идноти (слабоуми), въ които често се случавя рахитизмъ (умечявяване и искривяване на коститѣ) и гуша. Кретинитѣ биватъ кжси, иматъ малка и сплосната въ слѣпитѣ очи глава, сплоснатъ и кжсъносъ, очи гуреливи и червени, уста зѣляла и отъ нея постоянно текатъ лиги.

ностъ това да се отбѣгне, то поне трѣба да се подобри това положение, било като се направи една изба, било като се подигне съ едно или двѣ стѣпала по високо пода, било като се употреби идролическа варъ, циментъ или бетонъ (смѣсъ отъ идролическа варъ, пѣськъ и кремичета или сдробени каменчета), съ една дума да се употребятъ материали, които да отбѣсватъ влагата, такива материали днесъ и най сиромаситѣ могатъ да си доставятъ. или пакъ въ краенъ случай да ископаватъ около жилището единъ трапъ, които премахва влагата като пребира водитѣ.

(Слѣдва.)

Лѣкуванието на конлюша (магарешка кашлица, юргаджа)

(Д-ръ Лабрикъ).

Cocainum muriaticum 0 gr. 50.

Aqua communis 10 gram.

Съ една четчица потопена въ този растворъ се намазва въ продължение на нѣколко секунди гърлото, успето на гърлото, амигдалитѣ, основата на языка и се вкарва четчицата доста дълбоко за да може нѣкоя и друга капка отъ раствора да влезе въ гръклана. Обикновено се правятъ три намазвания въ день, единъ часъ преди ядене. Първото намазване често докарва закашляване, но това се случавя рѣдко слѣдъ второто намазване. На тѣй лѣкуванитѣ дѣца Д-ръ Лабрикъ не дава никакво друго лѣкарство, освѣнъ малко черно кафе отъ 60 до 125 грамма, спорѣдъ възрастта. Числото на закашляващата намалява значително.

(Les nouveaux remèdes, 24 Novembre 1886)

ОБЯВЛЕНИЕ.

Редакцията на Медицинско Списание извѣстява, че се намиратъ превързани въ единъ томъ броеветѣ отъ първата година. Желаящитѣ да се снабдятъ се отнасятъ направо до Редакцията, като същевременно внесатъ стойността 8 лева въ пощенски записъ или бонѣ.